

Briefrapportage

Saricon bv

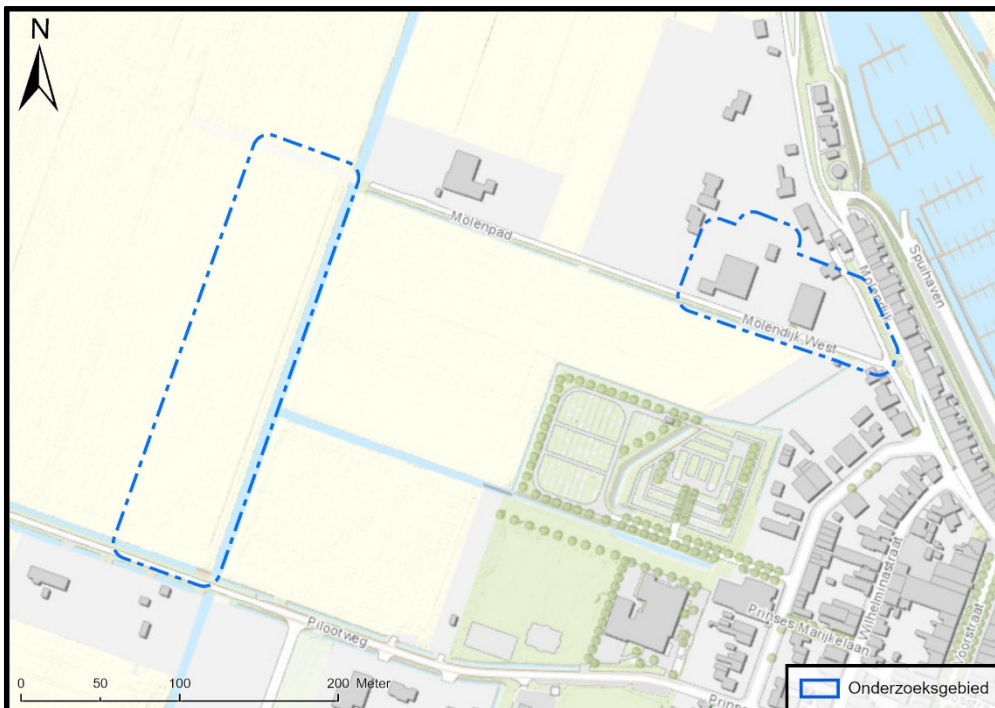
Aan: RHO Adviseurs t.a.v. Dirk van Roij
Van: Corstiaan Prince MA
Datum: 16 september 2020
Betreft: Plangebied Pilootweg (ongenummerd) en Molendijk West te Stavenisse, kenmerk 19S109-02-BR-01

Inleiding

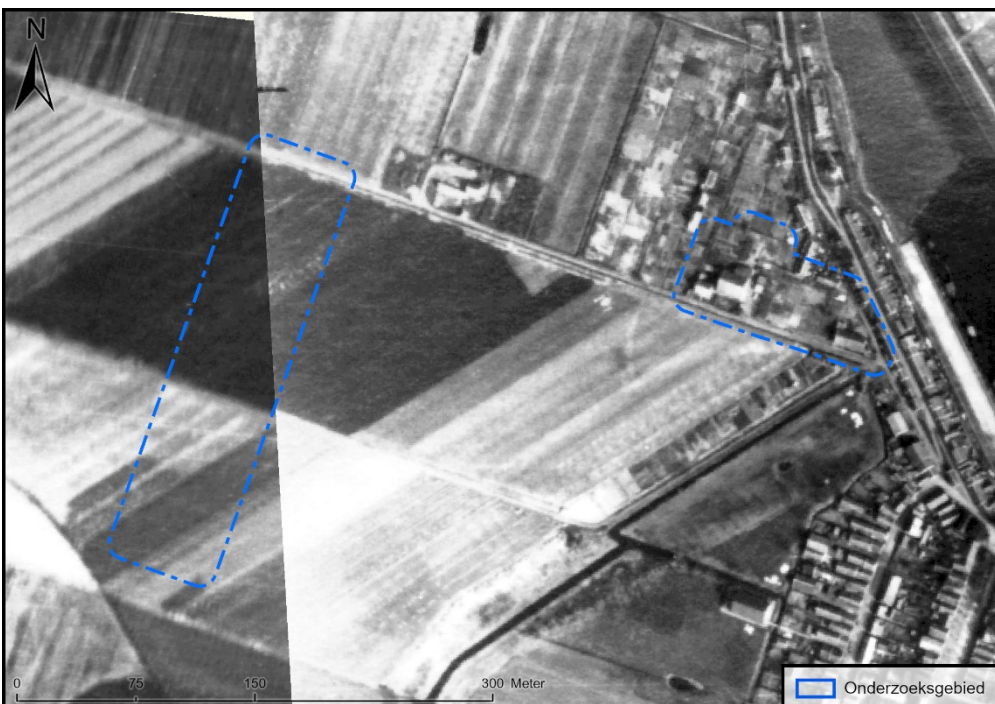
Ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de projectgebieden Plangebied Pilootweg (ongenummerd) en Molendijk West heeft Saricon opdracht gekregen om een briefrapportage op te stellen. In deze briefrapportage wordt toegelicht waarom beide projectlocaties onverdacht zijn op de aanwezigheid van Conventionele Explosieven (CE).

Deze briefrapportage is gebaseerd op de resultaten van het vooronderzoek voor de gehele gemeente Tholen (kenmerk 19S109). Dit onderzoek bevindt zich in de afrondende fase en voldoet aan de vigerende richtlijnen van het WSCS-OCE. Deze briefrapportage is gebaseerd op de historische informatie en de bevindingen uit dit gemeentebrede vooronderzoek.

Hierbij moet wel een kanttekening worden geplaatst. Vanwege de coronamaatregelen heeft de levering van luchtfoto's uit het Verenigd Koninkrijk al maanden vertraging opgelopen. Deze luchtfoto's zijn noodzakelijk voor een grondige analyse van enkele gebeurtenissen op het grondgebied van Tholen. Pas als deze luchtfoto's geanalyseerd zijn, kan het hele vooronderzoek worden afgerond. Omdat het overige archiefonderzoek wel is voltooid, is het wel mogelijk om een onderbouwde uitspraak te doen met betrekking tot beide projectlocaties.

Figuur 1. Begrenzing projectgebieden Pilootweg (ongenummerd) en Molendijk West Stavenisse. Rondom beide locaties van het (concept-)bestemmingsplan is een buffer van 10 meter aangehouden.

Figuur 2. De projectlocaties op een luchtfoto van 3 september 1945.

Resultaten

De projectgebieden lagen tijdens de Tweede Wereldoorlog, net als in het heden, ten westen van de bebouwde kom van Stavenisse. Uit het gemeentebrede vooronderzoek voor Tholen is gebleken dat twee gebeurtenissen/indicaties van belang zijn.

- De crash van een Britse Halifax V-bommenwerper op 2-3 juni 1944
- De aanwezigheid van een op mijnen verdacht gebied en enkele CE-vondsten uit 1945.

Deze gebeurtenissen/indicaties worden hieronder toegelicht:

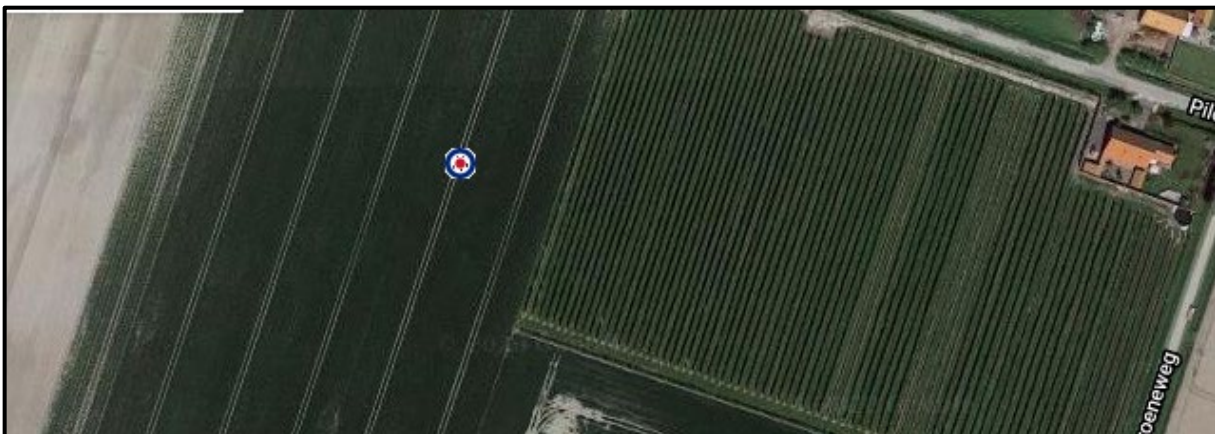
Crash Halifax-bommenwerper 2-3 juni 1944

In de nacht van 2 op 3 juni 1944 crashte een Britse Halifax V-bommenwerper met serienummer LL307 in Stavenisse, nadat het toestel was onderschept door een Duitse nachtjager. Waarschijnlijk had de Halifax geen afwerpmunitie aan boord. Het toestel had namelijk als opdracht het droppen van spionnen en was niet bezig met een bombardementsmissie. Bij de crash kwamen de meeste bemanningsleden om het leven.

Het toestel stortte neer bij de Groeneweg, in een omgeving die op dat moment door de Duitsers was geïnundeerd (onder water gezet). Voor deze locatie wacht Saricon nog op een luchtfoto van 25 juli 1944. Aangezien het gebied in die periode onder water stond, is de kans echter klein dat deze foto uitsluitsel zal geven over de exacte crashlocatie.

Locatiebeschrijving

In de bij Saricon bekende bronnen wordt slechts gesproken van een crash 'nabij de Groeneweg' zonder een nadere specificatie. Hedendaagse locatiedeskundigen lokaliseren de crashlocatie ten westen van de Groeneweg, op ruime afstand van de bebouwde kom van Stavenisse.

Figuur 3. Crashlocatie bij benadering, gelegen tussen de (naoorlogs aangelegde) Pilotweg en de Groeneweg. (Bron: Oorlogs-slachtofferszeeland.nl). Deze locatie ligt ca. 800 meter westelijk van het plangebied bij de Pilotweg.

Figuur 4. Globale crashomgeving ingetekend op een historische topografische kaart. (Kaartlaag: Historische topografische kaarten Kadaster.)

Figuur 5. Luchtfoto van 3 september 1945. De globale crashlocatie bevindt zich binnen het ovaal ten westen van de Groeneweg.

Aanwezige munitie

Het vliegtuig had wel een wapenvoorraad aan boord, die bedoeld was voor het Belgische verzet. Ooggetuigen meldden destijds dat ze vlak voor de crash 'wapens en andere zaken' aan parachutes zagen hangen. Deze spullen waren waarschijnlijk vlak voor de crash uit het vliegtuig geworpen of gevallen.

In de zomer van 1945 werden 2 vliegtuigbommen van '30 cm' aangetroffen in de omgeving van de crashlocatie. Eén daarvan in de sloot van de weide toebehorende aan W. van Haaften; de andere aan de Zeedijk ter hoogte van dijkpaal 14. In 1985 is bij de Piloottweg 10 een Britse handgranaat M36 aangetroffen. In hoeverre deze vondsten verband hielden met deze crash, is in de bronnen niet aangegeven.

Berging

Pas enkele weken na de crash zijn de stoffelijke resten van bemanningsleden uit het wrak gehaald.

Het archief van de gemeente Stavenisse bevat een melding van 10 juli 1945 van een restant van een vliegtuig op het bouwland van de gebr. Van den Berg bij de Dirksdreef in de Scheldepolder. Deze verwijzing kan in principe alleen betrekking hebben op de crash van deze Halifax.

Daarnaast is de wraklocatie op 14 juli 1945 onderzocht en bleken er geen explosieve stoffen aanwezig te zijn (vermoedelijk bedoelde men hiermee vooral vliegtuigbommen). In hoeverre destijds eventuele bergingswerkzaamheden hebben plaatsgevonden, is niet bekend.

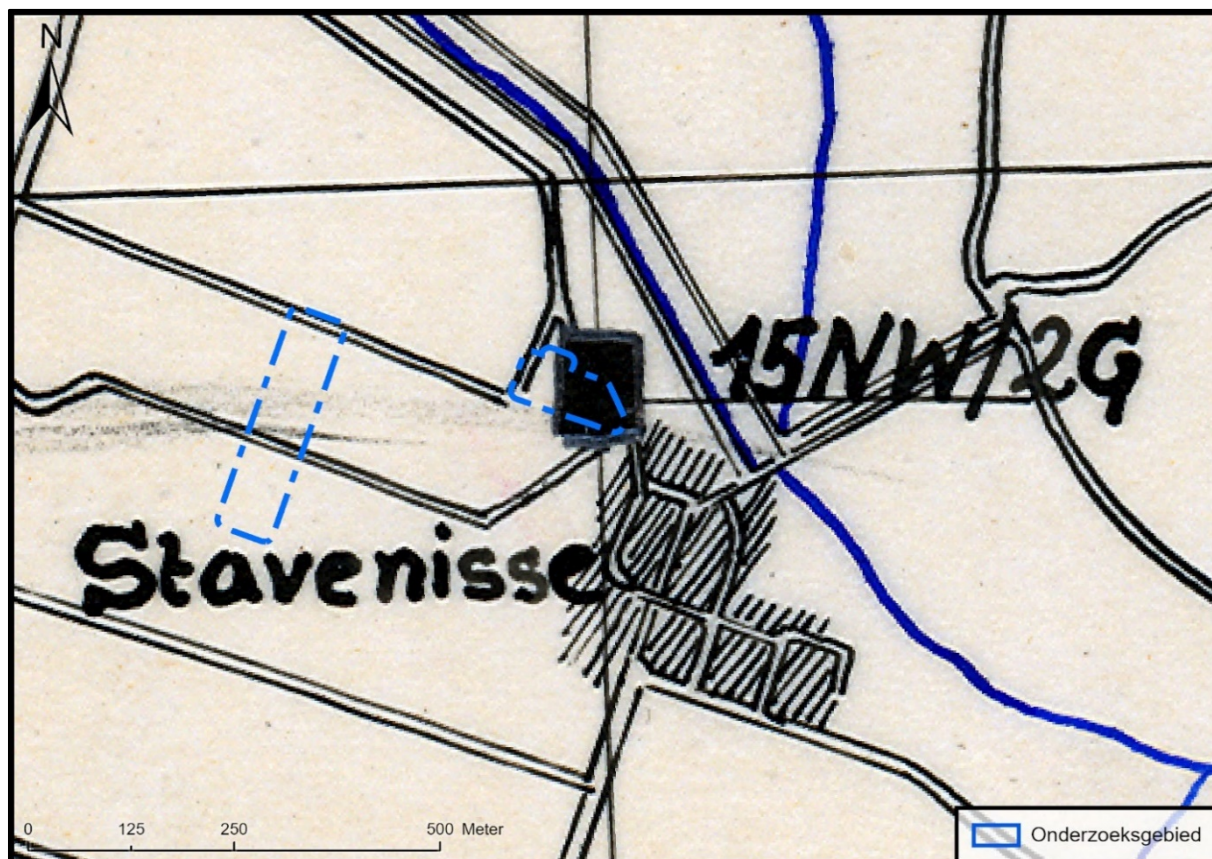
Een latere eigenaar van het land vermeldde dat zijn vader bijna elk jaar bij het oogsten resten van het vliegtuig vond (onder ander stukjes romp en kogelhulzen). Deze resten waren vanwege de inundatie in 1944-1945 en de Watersnoodramp van 1953 echter vaak al ernstig aangetast door het zoute water.

Deelconclusie

Hoewel de exacte crashlocatie niet kan worden vastgesteld op een luchtfoto uit september 1945 is er geen enkele aanwijzing dat het vliegtuig nabij het projectgebied is neergestort. Uit de historische gegevens komt wel naar voren dat er wapenvoorraden uit het vliegtuig zijn afgeworpen. Vlak na de oorlog is in een weide in deze omgeving bijvoorbeeld een 'vliegtuigbom van 30 cm' aangetroffen. De exacte vindlocatie van dergelijke vondsten is echter niet meer te bepalen. Op basis van dergelijke 'spontane vondsten' kan dan ook geen beredeneerd verdacht gebied worden aangemerkt. De vliegtuigcrash van 2-3 juni 1944 leidt daarom niet tot een verdacht gebied binnen de projectlocatie aan de Pilootweg.

Mijnenveld 15 N.W./2G

Onderstaande figuur toont een Duits mijnenveld dat deels overlapt met de projectlocatie Molendijk West.

Figuur 6. Binnen de projectlocatie lag een deel van het mijnenveld 15 N.W./2G (Bron: EOD-mijnenvelddocumentatie)

In de maanden na bevrijding komen uit deze omgeving verschillende meldingen van munitievondsten:

- In 1945 werd bij het Molenpad, ter hoogte van B28, in de berm van een sloot een 'soort zeemijn' aangetroffen. Omdat uit de omschrijving onvoldoende duidelijk wordt om wat voor soort CE het ging, is ook niet na te gaan of er een verband is met dit mijnenveld.
- Eveneens op 24 juli 1945 werden een mijn gevonden op de boerderij die toebehoorde aan B. Hage, Molendijk B24. Bij deze boerderij lag tevens een Franse granaat (mogelijk buitmunitie) achter een varkenshok op een stuk langs de watergang.
- Op 24 juli 1945 was er ook een melding dat er 'onder en langs de prikkeldraadversperring op het erf bij B34' mijnen zouden liggen.
- Eveneens van 24 juli 1945 komt een melding van een waarschuwbord met '4 mines' bij B29.

Bovenstaande meldingen uit de zomer van 1945 vormden voor de autoriteiten aanleiding om op 11 oktober 1945 ter plaatse een onderzoek in te stellen. Voormalige Duitse militairen voerden een zoekactie

uit waarbij ze geen landmijnen vonden. In de documentatie wordt vermeld dat men ervan overtuigd was dat het mijnenveld geruimd was.

Deelconclusie

Sindsdien zijn bij Saricon geen vondsten bekend van mijnen (of andere CE) die in en rond dit veld zijn aangetroffen. Op grond hiervan ziet Saricon geen aanleiding een (op landmijnen) verdacht gebied aan te merken voor de locatie.

In het gemeentebrede vooronderzoek zijn ook andere gebeurtenissen en mogelijke indicaties op het grondgebied van de gemeente Tholen onderzocht, zoals:

- De grondgevechten en beschietingen tussen Nederlandse en Duitse eenheden in mei 1940;
- De grondgevechten tussen geallieerde en Duitse eenheden in 1944-1945. In 1944 en 1945 voerden de Duitsers vanuit Schouwen-Duiveland regelmatig beschietingen uit op de westkust van Tholen. Omdat het gebied in de periode grotendeels onder water stond, zijn de inslaglocaties van deze inslagen vrijwel nooit te achterhalen;
- Overige mijnenvelden
- Overige luchtaanvallen;
- Crashes van V1-raketten;
- Etc.;

Het onderzoek naar deze gebeurtenissen/indicaties heeft geen aanleiding gegeven om verdachte gebieden aan te merken binnen beide projectgebieden.

Conclusie en advies

Gezien de bovenstaande bevindingen ziet Saricon onvoldoende aanleiding verdachte gebieden aan te merken binnen de projectgebieden Plangebied Piloottweg (ongenummerd) en Molendijk West. De projectgebieden zijn dus **onverdacht** op aanwezigheid van conventionele explosieven. Zoals hiervoor vermeld zijn de bevindingen van deze brie rapportage gebaseerd op het gemeentebrede vooronderzoek voor Tholen. In dit onderzoek, dat naar verwachting dit najaar definitief zal worden opgeleverd, zijn alle bronnen en analyses te raadplegen.

Voor inhoudelijke vragen met betrekking tot dit onderzoek kunt u terecht bij Corstiaan Prince, de coördinator van dit vooronderzoek, e-mail: corstiaan.prince@saricon.nl.

Mochten bij werkzaamheden in het projectgebied toch onvoorzien CE worden aangetroffen dan is het zaak dat een procedure in werking wordt gesteld om het risico tot een minimum te beperken. De politie moet worden gewaarschuwd, die de EOD van een eventuele vondst in kennis zal stellen.

NB: Het is niet gezegd dat in de projectgebieden met zekerheid geen CE aanwezig zijn. De uitkomsten van het gemeentebrede vooronderzoek van de gemeente Tholen, waarop de bevindingen van deze brie rapportage zijn gebaseerd, moeten worden beschouwd als waarschijnlijkheidsuitspraken. Deze zijn gedaan op basis van uitgebreid historisch bronnenonderzoek, een kritische beoordeling van deze bronnen en expertinschattingen. Alle methoden in het betreffende onderzoek zijn naar inschatting van de opstellers consistent toegepast. De conclusies zijn herleidbaar en reproduceerbaar.

Opgesteld door:

C.J.W. Prince,
Historisch onderzoeker

Goedgekeurd door:

D. de Goeij,
Afdelingshoofd